

Sigorta Sözleşmelerinde Sigortacının Sorumluluğunun Başlangıcı

Uygulamada şirketlere/şahıslara, çalıştıkları sigorta acenteleri tarafından sigorta poliçeleri gönderilmekte, şirketler/şahıslar bu poliçeleri aldıkları andan itibaren sigortalarının başladığını düşünmektedir. Oysaki burada dikkat edilmesi gereken ki önemli husus vardır:

1 – Sigortacının sorumluluğunun başlayabilmesi için primin tamamının veya taksitle ödenmesi kararlaştırılmış ise, ilk taksitin ödenmiş olması zorunludur.

2 – Sigorta priminin sigortacıya veya prim tahsiline yetkili temsilcisine ödenmesi gerekir.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun “Müddet” başlıklı 1282.maddesinde; “*Aksi kararlaştırılmış olmadıkça sigortacı, primin ödendiği tarihten itibaren gerçekleşen rizikolardan mesuldür. Sigortanın devam müddeti mukavelede yazılı değilse tarafların müşterek maksadı ile mahalli teamül ve sair haller göz önünde tutularak mahkemece tayin olunur*” hükmü yer almaktadır.

Yeni Türk Ticaret Kanunu madde - 1421

- (1) Aksine sözleşme yoksa sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksitinin ödenmesi ile başlar; kara ve denizde eşya taşıma işlerine ilişkin sigortalarda, sözleşmenin yapılmasıyla sorumlu olur.
- (2) 1430 uncu madde hükmü saklıdır.

Yine aynı kanunun 1294. Maddesinde ise “*Sigorta ettiren kimse, primlerin en yüksek haddinin tayinine ait hususi hükümler mahfuz kalmak üzere, mukavele ile kararlaştırılmış olan primi ödemekle mükelleftir. Sigorta primi mukavelede gösterilmemişse ilgili vekâletçe tasdik edilmiş olan tarifeler gereğince tayin olunur. (Değişik fıkra: 21/06/1994- KHK-md) Sigorta primi para olarak ödenir. Ödeme için senet verilmesi halinde senet bedelinin tahsil edildiği tarihte ödeme yapılmış sayılır. Primin aylık veya yıllık olarak taksitle ödenmesi kararlaştırılabilir. Böyle bir mukavele yoksa sigorta priminin toptan ödenmesi lazımdır*” denilmektedir.

Yine aynı Kanun’un “Ödeme Zamanı” başlıklı 1295. maddesinde ise; “*Sigorta priminin tamamının, taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksitin akit yapılır yapılmaz ve poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi gerekir. (İkinci fıkra iptal: Anayasa Mahkemesi’nin 11/03/1997 tarih ve E:1997/24, K:199/35, sayılı Kararı ile) Sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksitin ödendiği tarihten başlar. Şu kadar ki, kara ve denizde mal taşıma işlerine ait sigortacının sorumluluğu, akdin yapıldığı andan başlayacağı gibi sigorta primi de henüz poliçe tanzim edilmemiş olsa bile o anda muaccel olur. Sigortacının sorumluluğu başlamadan önce sigorta ettiren kararlaştırılmış olan primin yarısını ödeyerek mukaveleden kısmen veya tamamen cayabilir*” şeklinde düzenleme bulunmaktadır.

Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda;

a)Prim ödeme borcu

aa)Genel olarak

Madde – 1430

- (1) Sigorta ettiren, sözleşmeyle kararlaştırılan primi ödemekle yükümlüdür. Aksine sözleşme yoksa sigorta primi peşin ödenir. Özel kanunlardaki hükümler saklıdır.
- (2) Sigorta primi nakden ödenir. İlk taksitin nakden ödenmesi şartıyla, sonraki primler için kambiyo senedi verilebilir; bu halde, ödeme kambiyo senedinin tahsili ile gerçekleşir.
- (3) Sigorta ettiren, sigortacının sorumluluğu başlamadan önce, kararlaştırılmış primin yarısını ödeyerek sözleşmeden cayabilir. Sözleşmeden kısmi cayma halinde, sigorta ettirenin ödemekle yükümlü olduğu prim, cayılan kısma ilişkin primin yarısıdır.

bb) Ödeme Zamanı

Madde – 1431

- (1) Sigorta priminin tamamının, taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksitin, sözleşme yapılır yapılmaz ve poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi gerekir. Karada ve denizde eşya taşıma işlerine ilişkin sigortalarda sigorta primi, poliçe henüz düzenlenmemiş olsa bile, sözleşmenin yapıldığı anda ödenir.
- (2) İzleyen taksitlerin ödeme zamanı, miktarı ve priminin vadesinde ödenmemesinin sonuçları, poliçe ile birlikte yazılı olarak sigorta ettirene bildirilir ve bu şartlar poliçe üzerine yazılır.
- (3) Sigorta priminin taksitle ödenmesinin kararlaştırıldığı hallerde, riziko gerçekleşince, ödenecek tazminata veya bedele ilişkin primlerin tümü muaccel olur.
- (4) Başkası lehine yapılan sigortada, prim borcu için sigorta ettirenin aleyhine yapılan takip semeresiz kalmışsa, zarar sigortalarında sigortalı, can sigortalarında lehtar, bu durumun sigortacı tarafından kendilerine bildirilmesi halinde, primi ödemeyi üstlenirlerse sözleşme bu kişilerle devam eder; aksi halde, sigortacı sigorta ettirene karşı sahip olduğu hakları kullanır.
- (5) Sigorta prim alacağını, 1480 inci madde hükmü saklı kalmak üzere ödenecek tazminattan veya bedelden düşebilir. Bu halde, Türk Borçlar Kanununun 129 uncu maddesi hükmü sigorta sözleşmeleri hakkında uygulanmaz.

Aynı doğrultuda; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun verdiği ve 2010/11-76 Esas ve 2010/76 Karar sayılı ve 17.02.2010 tarihli dosyasında verilen kararda "Sigorta hukukunda ilke olarak, sigorta akdinin meydana gelmiş olması, sigortacının sorumluluğunun başlamış olmasını gerektirmez. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nin 1279. maddesi hükmüne göre riziko, genel olarak sigorta sözleşmesinin vücut bulması ve yine aynı yasanın 1295. maddesi uyarınca sigortacının sorumluluğunun başlamasından sonra oluşması halinde sigorta teminatı içerisinde kabul edilir. Sigortacının sorumluluğunun başlayabilmesi için de TTK'nın 1282 ve 1295. maddeleri hükümleri uyarınca primin tamamının veya taksitle ödemenin kararlaştırıldığı durumda da ilk taksitinin ödenmiş olması zorunludur. TTK'nın 1295. maddesinde yer alan bu düzenleme emredici niteliktedir. Ancak, aynı yasanın 1264/4. maddesi hükmü uyarınca, sigorta ettiren yararına aksine düzenleme yapmak da mümkündür. Sonuç itibariyle; davacı sigortalı ile davalı sigortacının acentesi arasındaki poliçede taksitide bağlanan primin; ne peşinatının ne de takip eden taksitlerinin rizikonun gerçekleştiği tarihten

önce davalı sigorta şirketine ya da acentesine ödendiği kanıtlanamamıştır. O halde, davalı sigortacının sorumluluğunun başladığından da söz edilemez. Tüm bu nedenlerle davanın reddi uygun olup.....” şeklinde hüküm kurmuştur.

Yine aynı doğrultuda, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun verdiği 2010/17-98 Esas, 2010/120 karar sayılı ve 03.03.2010 tarihli dosyasından verdiği bir kararda “*Uyuşmazlık T.T.K’nun 1294-1295. maddeleri uyarınca sigorta priminin ödenip ödenmediği buna bağlı olarak sigortacının sorumluluğunun başlayıp başlamadığı noktasındadır. Akde icazet verilmiş olması sigorta priminin ödenmiş olduğu anlamına gelmez.*

.....A’nın tali acente olması nedeni ile prim tahsil etme yetkisi bulunmamaktadır. Kural olarak sigorta şirketi tarafından acenteye prim tahsil yetkisi verilmiş olmasına rağmen, acente tarafından tahsil edilen prim, sigortacıya ödenmemiş ise bu sigortacı ile acentesi arasında iç ilişki olup primin sigortaya ödenmemesi sigorta ettiren aleyhine sonuç doğurmaz. Ancak acentenin prim tahsil yetkisi bulunmadığı halde sigorta ettirenden primi alıp sigortacıya intikal ettirmemiş ise sigortacı açısından primin ödendiği kabul edilemez. Sigorta ettirenin ve acentenin primin sigortacıya ödendiğini ispat etmeleri gerekir. Bu nedenle poliçe bedelini aldığı belirtilen A’nın çalışmanı olmamakla birlikte onun adına iş yapan E’nin de “Poliçe bedeli peşin alınmıştır” şeklindeki imzalı yazısının sigorta sorumluluğunun başlaması yönünden bir önemi yoktur...” şeklinde hüküm kurmuştur.

6762 sayılı (eski) Türk Ticaret Kanunu’nda, sigorta sorumluluğunun başlaması için;

- primin tamamının veya taksitle ödenmesi kararlaştırılmış ise, ilk taksitin ödenmiş olması
- sigorta priminin sigortacıya veya prim tahsiline yetkili temsilcisine ödenmesi

Prensipieri 6012 sayılı (yeni) Türk Ticaret Kanunu’nda da aynen devam etmektedir.

Av. Hüseyin Sarı

22.03.2012